

Upravljanje malim i srednjim preduzećima
Zimski semestar 2008/9 god

Profesor: Prof.dr Verica Babić	Asistent: Jelena Erić
E-mail: vbabic@kg.ac.yu	E-mail: ericjelena@gmail.com
Kabinet: E 117	Kabinet: E 218
Prijem studenata: posle časova nastave, utorkom od 18 - 20	Prijem studenata: ponedjeljak 10-12, ostalim danima po dogovoru
Termin časova predavanja: utorak 16-18h	Termin časova vežbi: sreda 16-18

I Cilj kursa

Predmet je koncipiran sa ciljem obezbedi studentima sticanje osnovnih znanja iz oblasti upravljanja malim i srednjim preduzećima, kroz izučavanje više relevantnih oblasti: od identifikovanja i ocene preduzetničke prilike, preko ocene i obezbedjivanja neophodnih resursa, do rasta i opstanka preduzeća. Integrativni pristup u ostvarivanju definisanog cilja podrazumeva korišćenje već usvojenih znanja i veština iz oblasti menadžmenta, organizacije, marketinga i finansija.

II Konačni ishod učenja

- Studenti će shvatiti značaj preduzetništva, upoznati različite forme preduzetničkih aktivnosti i saznati više o elementima preduzetničkog procesa
- Razvijanje sposobnosti analize i kritičke procene ideja i koncepata
- Donošenje odluka na bazi nekompletnih podataka
- Sposobnost timskog rada i interpersonalne veštine
- Sposobnost primene znanja u praksi i adaptiranja na nove situacije

III Materijali za nastavu

Obavezni materijali obuhvataju:

1. Dostić, M. *Menadžment malih i srednjih preduzeća*, Ekonomski fakultet, Sarajevo.
2. Grozdanović, R., *Preduzetništvo*, Univerzitet u Kragujevcu, Tehnički fakultet, Čačak.
3. Objedinjene tematske jedinice koje će biti analizirane svake nedelje (*biće na raspolaganju u skriptarnici fakulteta*)

Dodatni materijali će po potrebi biti distribuirani ili preporučeni na časovima predavanja i vežbi.

Preporučeni **dopunski** materijali za čitanje:

1. Longenecker, J.G., Moore, C.W. & Petty, J.W., [2003], *Small Business Management: An Entrepreneurial Emphasis*, South-Western, Thomson Learning, Mason.
2. Allen, K.A., [2009], *Launching New Ventures*, Houghton Mifflin Company, Boston, USA.
3. Hisrich, R.D., Peters, M.P. & Shepherd, D.A., [2008], *Entrepreneurship*, McGraw-Hill, Singapore.
4. Barringer, B.R. & Ireland, R.D., [2006], *Entrepreneurship: Successfully Launching New Ventures*, Pearson Education, Inc., Upper Saddle River, New York.
5. Baron, A.R. & Shane, A.S., [2005], *Entrepreneurship: a Process Perspective*, South-Western, Thomson Corporation.

IV Način evaluacije rada i struktura ocene

Jedan od ciljeva kursa je kreiranje pozitivne radne atmosfere u kojoj će svi studenti moći da iskažu svoje potencijale u potpunosti i ostvare što bolji uspeh. Sve pisane zadatke i ostale aktivnosti treba shvatiti kao povratni mehanizam koji nastavniku pomaže da stekne uvid u stepen ostvarenog progressa studenta u toku semestra.

Konačna ocena ostvarena na ispitu biće bazirana na sledećim elementima:

- 1) *Doprinos radu na času, učešće u diskusijama i razmeni ideja 20%*

- 2) Domaći zadaci 30%
- 3) Timski projekat 40%
- 4) Pohadjanje nastave 10%

Na kraju semestra svaki student će predati kompletan portfolio svih svojih radova u toku semestra (svi domaći zadaci, grupni, radovi na času i sl.) uključujući i konačni esej (1stranica) u kojem će opisati svoj stav i utiske o svemu što je naučio u toku kursa, kao i o načinu rada na časovima. Esaj neće biti predmet ocenjivanja.

1) Doprinis radu na času, učešće u diskusijama i razmeni ideja

Kurs će biti izvodjen u formi diskusije i analize, koje će biti skoncentrisane oko specifičnih tema i pitanja. Studenti će funkcionisati kao istraživačka grupa koja zajednički postavlja, analizira i istražuje specifičnosti problema sa kojima se susreću mala preduzeća i predlaže inovativne ideje za njihovo rešavanje. Svaki student ima važnu ulogu u procesu učenja, od njega se očekuje da potpuno slobodno i otvoreno izrazi svoje stavove, predloge i mišljenja. Od svakog se očekuje da demonstrira tolerantan i otvoren stav prema kolegama, spremnost da sasluša drugačija mišljenja i na konstruktivan i argumentovan način suprotstavi svoje ideje i stavove.

Aktivno učešće u diskusiji podrazumeva **prethodnu pripremu i analizu**. Svaki student treba da iznosi svoje ideje i mišljenja na način koji sugerise da je pažljivo pročitao zadati materijal i promislio o temi. Podrazumeva se da na taj način student daje doprinos procesu učenja i samo takve diskusije mogu biti visoko ocenjene. Učešće u diskusiji koje je ad hoc i nije bazirano na pripremi, analizi i argumentima potrebno je svesti na minimum.

2) Domaći zadaci

Domaći zadaci su obavezni i oni će činiti značajan deo konačne ocene. Njihova suština je zasnovana ideji da se student temeljno pripremi za diskusiju na časovima predavanja i vežbi. Primera radi, nastavnik će na prethodnom času postaviti pitanja za analizu zadate teme na narednom času. Zadatak studenta je da pročita materijal zadat na tu temu i da na pre časa dostavi svoje odgovore na postavljena pitanja nastavniku, u pismenoj formi, maksimalno na 2 kucane stranice. U toku časa odgovori na pitanja će biti zajednički analizirani. Zadaci će biti ocenjivani na bazi dubine i detaljnosti izvršene analize, originalnosti prezentiranih ideja, demonstriranog razumevanja teme, sposobnosti ilustracije problema adekvatnim praktičnim primerima, kao i sveukupnom doprinosu diskusiji na času. Za izradu domaćih zadataka nije neophodno dodatno teorijsko istraživanje u biblioteci, na Internetu i sl., već fokusiranje na razumevanje suštine teoretskog i razmatranje aplikativnog aspekta zadatog materijala i prepoznatih primera iz prakse.

Domaći zadaci se obavezno predaju u definisanom roku. Radovi koji ne budu predati u definisanom roku biće ocenjeni nižom ocenom. Radovi koji ne budu predati uopšte biće ocenjeni negativnom ocenom. Student može uraditi reviziju najviše dva domaća zadatka za koje smatra da je najlošije uradio, najkasnije do 31. decembra.

Preporuka: Pročitajte zadate materijale dva puta. Prvi put sa ciljem da se upoznate sa tekstom, osnovnim idejama, najvažnijim aspektima analizirane teme, njenim značajem i specifičnostima itd. Zatim pročitajte postavljena pitanja. Nakon toga, vratite se i ponovo pročitajte tekst, ovaj put kritički, razvijajući sopstvene ideje, nedoumice i stavove. Odgovorite na pitanja na strukturiran i analitički način. Iznosite dileme na koje ste naišli i koje bi želeli da prodiskutujete sa kolegama.

3) Timski projekat

Od svakog studenta se očekuje da učestvuje u izradi timskog projekta. Projekat će biti radjen u toku semestra, uz savetodavnu pomoć, podršku i uputstva profesora i asistenta. Cilj rada je da pomogne studentima da razviju veštine timskog rada, kao i sposobnost samostalnog istraživanja, analize problema i sposobnosti predlaganja praktičnih rešenja. Istraživanje na projektu treba da bude široko i sveobuhvatno, da uključi različite relevantne izvore informacija koje mogu da budu od koristi u analizi teme. Studenti se ohrabruju da u svoj istraživanju iskorače iz materijala definisanih silabusom kursa, da demonstriraju originalnost, fleksibilnost i inovativnost u radu. Prilikom kreiranja tima treba imati u vidu da je značajan deo materijala i informacija na engleskom jeziku.

Usmena prezentacija – svaki tim će imati tačno 30 minuta na raspolaganju za usmenu prezentaciju svog projekta. Na dan prezentacije tim će predati kompletan projekat nastavniku u štampanoj i elektronskoj formi. Projektni zadatak treba da ima maksimalno 30 strana. Preostalo vreme na času studenti će postavljati pitanja članovima tima vezana za prezentaciju. U toku prezentacije svaki student će definisati po tri pitanja koja smatra

relevantnim i na koja želi da dobije odgovor po završetku prezentacije. Sva tri pitanja će na kraju časa dostaviti nastavniku u pismenoj formi, bez obzira da li je na njih u toku časa dobio odgovor ili ne. Kvalitet pitanja i njihov kapacitet da osvetle nove aspekte analiziranog problema će takodje biti predmet ocenjivanja, te se zato studenti ohrabruju da aktivno prate prezentacije i u njima potpuno učestvuju.

Svaki član tima će *bez znanja ostalih članova tima, anonimno*, ocenjivati njihov učinak i doprinos u izradi grupnog projekta. U tabelu će uneti svoju ocenu za svakog člana tima pojedinačno i dostaviti ga nastavniku. Identitet ocenjivača će biti poznat *samo i isključivo nastavniku*. Od studenata se očekuje da na fer i korektan način, u duhu akademskog poštenja evaluiraju napore i trud svojih kolega. Ocena kolega će biti uključena u konačnu ocenu studenta. (Formular je priložen na kraju silabusa.)

4) Pohadanje nastave

Imajući u vidu da je način rada na ovom predmetu interaktivan i da podrazumeva aktivno učešće i saradnju studenata na svim časovima predavanja i vežbi, pohadanje nastave je uslov koji mora biti ispunjen u veoma visokom stepenu. Svaki student je obavezan da bude prisutan na minimalno 80% časova nastave. To znaci da je dozvoljeno da najviše tri puta bude odsutan sa časova predavanja, odnosno vežbi. Odsustvovanje koje prevazilazi ovo ograničenje će imati direktan negativni efekat na konačnu ocenu ostvarenu na ispitu.

V Način ocenjivanja pisanih radova:

U navedenoj tabeli prikazani su ključni kriterijumi na bazi kojih će biti definisana ocena.

Skala ocena Kriterijumi ocene	Loše (6)	Ispodprosečno (7)	Prosečno (8)	Dobro (9)	Odlično (10)
Stavovi	Ključni stavovi su nejasni i bleđi, rezonovanjem nisu potkrepljeni	Ključni stavovi su nedovoljno jasni, ali nije jasno zašto ih autor zastupa, nedovoljna ili nejasna argumentacija	Zastupa određenu tačku gledišta, uglavnom jasno. Rezonovanje je adekvatno, identifikovani su i primenjeni ključni argumenti	Jasno zastupa poziciju, analiza je razvijena, ali ne u punom potencijalu i sveobuhvatno.	Rad zastupa i brani jasne stavove, primetno je sofisticirano rezonovanje putem poredjenja, suočavanja, ocenjivanja
Organizacija	Rad je potpuno nestrukturiran, konfuzan, gramatički i tehnički loš	Glavne teze rada su nedovoljno jasne i nisu obrazložene	Gruba struktura je vidljiva, ali je argumentacija bazična.	Logično organizovan, ali nedovoljno ili loše objašnjen i fokusiran.	Jasan, organizovan, dobro razradjene ključne teze, pismen, bez tehničkih i gramatičkih grešaka
Potkrepljenost dokazima	Nema nikakvih dokaza koji potkrepljuju teze	Ponudjeni dokazi ne potvrđuju postavljene teze	Korišćenje primera je minimalno, ali adekvatno	Postoji neki dokaz da se potvrdi skoro svaka teza	Navedeni jaki dokazi kojima se potpuno ilustruju teze
Analitičnost	Nema povezanosti dokaza sa tezom	Analiza primera ne korespondira sa analiziranom problematikom i iznetim stavovima	Dokazi donekle potkrepljuju iznete stavove	Veći broj primera je povezan sa teorijskim stavovima	Dokazima se u potpunosti obrazlaže i uspostavlja veza sa tezama

Svi pismeni radovi treba da budu otkucani u standardnom fontu (12), standardnih margina, single prored između redova. Pismenost, kao i tehnički i gramatički aspekt će biti posebno vrednovani, tako da se studenti mole da ovu činjenicu imaju u vidu, i da se potrudu da svoje radove prikažu u najboljem mogućem svetlu. Detaljnija tehnička uputstva koja mogu biti od koristi se nalaze na adresi www.ekfak.kg.ac.yu.

Prilikom usmene prezentacije grupnog projekta, dodatni kriterijumi ocenjivanja će biti uzeti u obzir:

Upravljanje malim i srednjim preduzećima

Kriterijumi	Ispodprosečno	Osrednje	Izvanredno
Nastup prezentera (ekspresivnost, dopadljivost, intrigantnost, sposobnost da animira publiku)	Prezenter je monoton, zbunjen, tih, neubedljiv, nezainteresovan, ukočen, nepripremljen, čita materijal, u slajdovima dominira tekst, ne ostvaruje kontakt sa publikom. To svako može.	Prijatan, prihvatljiv, na momente zanimljiv, uočljiv lični stil, pažljiv, oprezan, nedovoljno inventivan, u visokom stepenu drži pažnju, rutinski prezentira.	Zrači samopouzdanjem, glasan, jasan i vitalan, zrači iskrenošću i zrači ličnim ubedjenjima na auditorijum. Povremeno zabavlja, intrigira, oduševljava, inventivan u nastupu, prirodan.
Razmišljanje (neobičnost, divergentnost u nastupu)	Ima rutinski i nezanimljiv pristup izlaganju. Malo toga novog može da se čuje van uobičajenih klišeja.	Pristup tematici je zanimljiv ali više zbog prezentera, nego zbog originalnosti. Ostaje na nivou prenošenja znanja.	Jedinstven, svež i provokativan pristup. Analizira temu, sintetizuje je, ocenjuje i daje inovativne zaključke i rešenja.
Ideja & sadržaj (da li su jasno razvijeni)	Centralna ideja je nerazvijena i neuočljiva. Skreće s teme. Teško je pratiti, nema detalja i primera.	Centralna ideja i dokazi su očigledni, prezentacija predvidljiva, drži se teme striktno i bukvalno. Ograničen domet.	Centralna ideja je jasna, fokusirana i precizna. Sveži su i originalni načini da se ona obradi. Detalji navode publiku da se zapita i drže pažnju.
Organizacija (rad je lako razumeti ili ne)	Nema reda misli, ideje su konfuzne, sve je blede i nejasno od početka do kraja	Redosled prezentacije je logičan. Početak, sredina i kraj su očekivani. Većina detalja je na svom mestu.	Jasan pravac prezentacije definisan i izgrađivan slajd po slajd. Početak privlači pažnju, dokazi i primeri se nadovezuju i grade poentu polako. Kraj provocira i izaziva diskusiju.
Tehnički aspekt (raznovrsnost i ilustrativnost)	Mali ili preterano veliki broj slajdova, nedovoljno grafičkih prikaza zasnovanih na činjenicama, preterano mnogo teksta na slajdovima, nepreglednost	Neprilagodjen broj slajdova, grafici ne potkrepljuju dovoljno analizu, prezentacija nedovoljno fokusirana na temu, adekvatan broj ali ne i kvalitet prikaza.	Broj slajdova je optimalan, korišćeni grafikoni na bazi prikupljenih eksternih informacija, dijagrami, ilustracije, kao i napredni prikazi, animacije i video klipovi

VI Plan i program rada po nedeljama u toku semestra:

Pojedine teme će biti obrađivane uz pomoć gostujućih predavača, specijalista za pojedine oblasti upravljanja malim preduzećima. O eventualnim promenama plana aktivnosti studenti će biti blagovremeno obavešteni.

	Datum	Predavanja	Vežbe
I	14. 10. 2008.	Uvodno predavanje. Pojam, značaj i karakteristike malih i srednjih preduzeća	Pojam, značaj i karakteristike malih i srednjih preduzeća
II	21.10. 2008.	Preduzetnički proces – kreativnost, identifikovanje preduzetničkih prilika i tipovi preduzetnika	Preduzetnički proces – kreativnost, identifikovanje preduzetničkih prilika i tipovi preduzetnika
III	28. 10 2008.	Strategijski menadžment u MSP - preduzetničke strategije	Strategijski menadžment u MSP - preduzetničke strategije
IV	4.11.2008.	Franšizing	Porodični biznis
	11.11.2008.	Klasteri i inkubatori kao model povezivanja malih i srednjih preduzeća	E-business
V	18.11.2008.	Upravljanje ljudskim resursima	Upravljanje ljudskim resursima
VI	25. 11.2008.	Uloga biznis plana u osnivanju i razvoju malog preduzeća	Finansiranje MSP – <i>gost predavač</i>
VII	02.12.2008.	Društvena odgovornost i poslovna etika preduzetnika	Društvena odgovornost i poslovna etika preduzetnika
VIII	09.12.2008	Strategija razvoja MSP u Srbiji	Strategija razvoja MSP u Srbiji
IX	10.12. 2008	Prezentacija timskog projekta TIM 1	Rad sa studentima na pripremi prezentacija
X	16.12.2008.	Prezentacija timskog projekta TIM 2	-II-
XI	17.12. 2008.	Prezentacija timskog projekta TIM 3	-II-
XII	23.12. 2008.	Prezentacija timskog projekta TIM 4	Prezentacija timskog projekta TIM 5

XIII	24.12. 2008.	Prezentacija timskog projekta TIM 6	Rad sa studentima na pripremi prezentacija
XIV	30.12. 2008.	Prezentacija timskog projekta TIM 7	Sumiranje rezultata rada na vežbama
XV	31.12. 2008.	Analiza i ocena radova u toku semestra - sumarna ocena	

Teme za timske projekte:

1. Identifikovanje preduzetničkih prilika i analiza izvodljivosti
2. Biznis plan – osnova za kreiranje i započinjanje novog posla
3. Strategije osnivanja i razvoja malih preduzeća
4. Operativni menadžment – upravljanje lancem vrednosti (nabavka, proizvodnja i distribucija)
5. Finansijski menadžment u malim preduzećima
6. Klasteri - forma povezivanja malih preduzeća
7. Inkubatori - forma otpočinjanja novog biznisa

VII Akademsko poštenje

Od studenta se očekuje da u toku rada na predmetu *Upravljanje malim i srednjim preduzećima* demonstriraju akademsko poštenje i integritet najvišeg nivoa, posebno imajući u vidu činjenicu da krajnja ocena svakog studenta u izvesnom stepenu zavisi od evaluacije njegovog rada koju daju kolege. Korišćenje dopunske literature i informacija u izradi grupnog rada je dozvoljeno pod uslovom da su **jasno i prezicno definisani i navedeni svi izvori** koji su korišćeni u istraživanju. U izradi domaćih zadataka studenti treba da svojim rečima i stilom iznesu svoj *originalni* stav. Izuzetno se mogu koristiti dodatni izvori, koji **moraju biti jasno citirani i navedeni**. Korišćenje postojećih izvora bez navodjenja i primena bilo koje vrste plagijata biće ocenjeno negativnom ocenom bez mogućnosti popravke. Akademsko nepoštenje bilo koje vrste neće biti tolerisano. Ukoliko postoje bilo kakve nedoumice vezane za ovo pitanje, preporučuje se studentima da se blagovremeno konsultuju sa profesorom ili asistentom.

Molimo Vas da pažljivo i detaljno pročitate kompletan silabus. Ukoliko imate dopunskih pitanja ili dilema, možete se u vreme nastave, prijema studenata ili putem e-maila konsultovati sa profesorom ili predmetnim asistentom.

Želimo Vam puno uspeha u zajedničkoj saradnji i nadamo se da će vam veštine i znanja stečena na predmetu "Upravljanje malim i srednjim preduzećima" biti od koristi u budućem radu.

S poštovanjem,

Prof.dr Verica Babić

Jelena Erić

Timski projekat

Formular za evaluaciju članova tima

Naziv projekta	
Ime i prezime ocenjivača	
Broj indexa ocenjivača	

Ocenite svakog člana grupe, uključujući i sebe, koristeći sledeću skalu:

5 – nezadovoljavajući učinak

6 – slab učinak

7 – niska posvećenost grupnom radu

8 – zadovoljavajući učinak

9 – velika posvećenost projektu

10 – izvanredan doprinos u radu na projektu

Pojmovi:

Timski rad – nivo sposobnosti da se radi sa drugima na konstruktivan i kooperativan način, otvorenost za tuđe ideje i mišljenja, senzitivnost za iskazane probleme sa kojima se sureću članovi tima, spremnost da se ponaša pomoć i podrška.

Kvalitet rada – poznavanje teoretskih aspekata problema, kreativne i korisne ideje, kvalitetan doprinos u vidu pisanih materijala i informacija i sl.

Motivacija – aktivno učešće u radu, ulaganje napora, entuzijazam, posvećenost, zainteresovanost za rad, doprinos pozitivnoj radnoj atmosferi.

Pouzdanost – poštuje rokove, dogovore, dolazi na sastanke, ispunjava zadate obaveze

Opšta ocena – ukupni doprinos člana tima ostvarenim rezultatima na projektu

Ime člana tima	Timski rad	Kvalitet rada	Motivacija	Pouzdanost	Ukupni doprinos

Napomena: Ocena sopstvenog rada treba da bude uključena u tabelu